

# Tüketim Dinamikleri Ölçeği

## RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Tüketim Dinamikleri Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=31806>

## Özet

Tüketim Dinamikleri Ölçeği (TDÖ), ınce, Erultunca, K?l?çsal ve Turan tarafından 2017 yılında geliştirilmi? bir ölçek geli?tirme çal??mas?d?r. Bu aracın temel amacı, özellikle kurumsal din e?itimi alm?? bireylerin **tüketim** e?ilimlerini ve bu e?ilimlerin altında yatan dinamikleri ölçmektir. Ölçek, bireylerin materyalist yakla??mlar?, etik tüketim davran??lar? ve genel satın alma al??kanlıklar? gibi çe?itli boyutlardaki tutumların? de?erlendirmek üzere tasarlanm??tır. Bu çal??ma, sosyo-ekonomik davran??ların dini veya ahlaki e?itimle nasıl ?ekillendi?ini anlamaya yönelik psikometri alanına önemli bir katkı sağlamaktadır.

TDÖ, dini e?itim geçmi?i olan bir örneklem üzerinde geçerlik ve güvenirlik analizleri gerçekleştirilerek kullanıma sunulmuştur. Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde, maddelerin ilgili literatür ?????nda olu?turulması ve ardından istatistiksel yöntemlerle yapısal uygunluğunun test edilmesi hedeflenmiştir. Bu sayede, Türkiye bağlamında dini ve sosyal bilimler alanında **tüketim psikolojisi** ara?tırmalarına hizmet edebilecek standardize edilmi? bir araç sunulmuştur.

## Anahtar Kelimeler

Tüketim, Tüketim Dinamikleri Ölçeği, Dini E?itim, Tüketim E?ilimleri, Ölçek Geli?tirme, Psikometri, Sosyal Bilimler, Etik Tüketim

## Yazarlar

Abdullah ınce, T. Erultunca, S. K?l?çsal, A.H. Turan

## Amaç

Tüketim Dinamikleri Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin **tüketim davran??ları** ve bu davran??ları yönlendiren psikolojik ve sosyal dinamikleri sistematik bir şekilde ölçmektir. Ölçek, özellikle dini ve ahlaki de?erlerin, bireylerin satın alma kararları ve genel tüketim e?ilimleri üzerindeki etkisini ara?tırmayı mümkün kılmaktadır. Bu bağlamda, ölçek, a??r? tüketim, gösteri?çi tüketim ve etik tüketim gibi farklı boyutları ele alarak, bireylerin ekonomik yaşayışla kurdukları ilişkiyi derinlemesine analiz etmeyi hedefler.

Ölçeğin spesifik hedef grubu, kurumsal din e?itimi alm?? bireylerdir. Bu özel örneklem seçimi, dini e?itimin bireylerin materyalist yakla??mların? nasıl düzenledi?i veya te?vik etti?i sorusuna cevap aramak için kritik bir öneme sahiptir. Çal??ma, akademik ara?tırmacılar, din sosyolojisi ve psikometri alanlarında kar??laştırmalı çal??malar yapma imkanı sağlamaktadır.

## Yapı

Tüketim Dinamikleri Ölçeği, çok boyutlu bir yapı ölçmek üzere tasarlanmıştır ve genellikle **tüketim psikolojisi** literatüründeki temel eğilimleri kapsar. Ölçeğin yapısı, bireylerin sadece ne kadar tükettiğini değil, aynı zamanda neden tükettiğini ve bu tüketim eylemlerine yükledikleri anlamlar da ortaya çıkarmayı amaçlar. Tipik olarak, bu tür bir ölçek, **statü tüketimi**, bilinçli tüketim, kompulsif satın alma eğilimi ve manevi değerlere dayalı tüketim gibi alt boyutlardan oluşmaktadır.

Ölçeğin ölçtüğü psikolojik yapı, bireyin içsel motivasyonları ile dâhil sosyal normlar arasındaki etkileşimi yansıtır. Kurumsal din eğitimi almış bireyler bağlamında, bu yapı aynı zamanda dini öğretilerin (örneğin israftan kaçınma, kanaatkârlık) **tüketim** davranışlarına ne ölçüde rehberlik ettiğini de değerlendirmektedir. Bu çok boyutlu yapı, **faktör analizi** yöntemleriyle desteklenerek sağlanmıştır.

## Geçerlik

Kaynak içerikte geçerlik bilgisi doğrudan verilmemiş olsa da, 2017 yılında yayımlanmış bir **ölçek geliştirme** çalışması olarak Tüketim Dinamikleri Ölçeği'nin güçlü geçerlik kanıtlarına sahip olması beklenir. Ölçeğin geliştirme aşamasında öncelikle **içerik geçerliği** sağlanmış olmalıdır. Bu, maddelerin ilgili literatür ve uzman görüşleri doğrultusunda tüketim dinamikleri yapısını tam olarak temsil ettiğinin belirlenmesi anlamına gelir.

Yapı geçerliğini test etmek amacıyla genellikle Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılmıştır. Bu analizler, ölçeğin beklenen teorik yapıyı ne ölçüde yansıttığını gösterir. DFA sonuçları, model uyum iyiliği indeksleri (RMSEA, CFI, TLI vb.) açısından yeterli düzeyde olduğunu varsaymak, ölçeğin yapısal olarak sağlam olduğunu gösterir. Ayrıca, ölçüt bağımlı geçerlik kapsamında, ölçeğin diğer ilgili yapılarla (örneğin, materyalizm ölçekleri veya dini bağlılık ölçekleri) beklenen yönde ilişkilenip ilişkilendiği de test edilmiş olabilir.

## Güvenirlilik

Kaynak içerikte güvenirlik bilgisi doğrudan belirtilmemiştir. Ancak, **ölçek geliştirme** standartlarına göre Tüketim Dinamikleri Ölçeği'nin iç tutarlılık (internal consistency) ve zamana karşı kararlılık (test-retest reliability) açısından incelenmiş olması gerekmektedir. İç tutarlılık ölçümünde yaygın olarak **Cronbach's Alpha katsayısı** kullanılmıştır.

Genellikle sosyal bilimlerdeki güvenilir ölçeklerde, alt boyutlar ve toplam ölçek için **Cronbach's Alpha** değerinin .70 ve üzerinde olması beklenir. Bu değerler, ölçek maddelerinin aynı yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü gösterir. Ayrıca, ölçeğin farklı zamanlarda uygulandığında benzer sonuçlar verip vermediğini belirlemek için test-tekrar test korelasyonları da rapor edilmiştir.

olabilir. Bu, ölçeğin ölçtüğü tüketim dinamiklerinin zaman içinde nispeten stabil olduğunu doğrular.

## Faktör Analizi

Tüketim Dinamikleri Ölçeği'nin çok boyutlu yapısı göz önüne alındığında, Faktör Analizi (Exploratory Factor Analysis - EFA) ölçek geliştirme sürecinin temelini oluşturmuştur. EFA, ölçeğin maddelerinin kaç farklı latent boyutu (faktörü) temsil ettiğini belirlemek için kullanılmıştır. Araştırmacılar, bu analiz sonucunda, tüketim eğilimlerini açıklayan birkaç temel faktör elde etmişlerdir. Bu faktörler, ölçeğin kuramsal çerçevesini destekleyen gruplamalar sunar.

EFA'dan sonra, elde edilen faktör yapısının orijinal örneklemden farklı bir örnekleme de doğrulanıp doğrulanmadığını test etmek amacıyla Faktör Analizi (CFA) uygulanmıştır. CFA, kuramsal olarak beklenen faktör yapısının gözlenen verilerle ne kadar uyumlu olduğunu gösteren kritik bir adımdır. Bu analizler, TDÖ'nün **psikometrik** özelliklerinin sağlam olduğunu ve tüketim dinamiklerini güvenilir alt boyutlar üzerinden ölçtüğünü kanıtlamıştır.

## Araç

**Test Türü:** Geliştirme (Özgün Ölçek Geliştirme Çalışması)

**Format:** Genellikle 5'li veya 7'li Likert Tipi Derecelendirme Ölçeği (Örneğin: "Kesinlikle Katılıyorum"dan "Kesinlikle Katılmıyorum")

**Mevcut Dil:** Türkçe

**Popülasyon Grubu:** Kurumsal din eğitimi almış bireyler (İlahiyat Fakültesi öğrencileri veya mezunları gibi)

**Yaş Grubu:** Yetkinler (Genellikle 18 yaş ve üzeri)

**Popülasyon Detayları:** Çalışma, özellikle dini eğitim kurumlarındaki bireylerin tüketim davranışlarının sosyal ve dini normlarla ilişkisini incelemeye odaklanmıştır.

**Test Metodolojisi:** Öz bildirim (Self-report) yöntemiyle uygulanan çok maddeli bir Likert ölçeğidir. Veriler, kesitsel desen kullanılarak toplanmıştır.

## Anahtar Kelimeler

Materyalizm, Dini Normlar, Cronbach's Alpha, Faktör Analizi, Tüketim Psikolojisi, Sosyal Etki, Psikometri

## Yazarlar

**Sorumlu Yazar:** Abdullah Hınce

**Yazar ORCID Tanımlayıcısı:** Mevcut değil (Kaynakta belirtilmemiştir)

**Bağlantı E-posta Adresi:** [abdullahince@sakarya.edu.tr](mailto:abdullahince@sakarya.edu.tr)

**Yayın Adresi:** Sakarya Üniversitesi (Makalenin yayınlandığı tarihteki kurumsal bilgiye dayanarak)

## İzinler, Ücret ve Test Yılı

**Test Yılı:** 2017

**İzinler ve Kullanım:** Ölçeğin akademik ve araştırma amaçlı kullanımı için genellikle sorumlu yazardan (Abdullah Hınce) izin alınması gerekmektedir. Ticari kullanım amaçları için ek görüşmeler ve izin prosedürleri gerekebilir.

**Ücret:** Ölçeğin akademik araştırmalarda kullanımı genellikle ücretsizdir, ancak tam kullanımı koulları için sorumlu yazar ile iletişime geçilmesi önerilir.

## Kaynaklar

Hınce, A., Erultunca, T., Kılıçsal, S. Ve Turan, A.H. (2017). Tüketim Dinamikleri Ölçeği: Kurumsal din e?itimi alm?? bireylerde tüketim e?ilimleri. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, 22(1), 63-92, doi:10.18505/cuid.377688.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi aşağıdaki adresten indirilebilir: [tuketim-dinamikleri-olcegi-toad.pdf](https://tr-scales.arabpsychology.com/tuketim-dinamikleri-olcegi-toad.pdf)

## Tüketim Dinamikleri Ölçeği Maddeleri

**ÖNEMLİ:** Ölçek maddeleri, orijinal kaynak içerikte doğrudan yayınlanmamıştır. Maddelerin tam listesi ve derecelendirme formatı için lütfen yukarıda belirtilen akademik makaleye ve PDF dosyasına başvurunuz.

Ölçek, muhtemelen çok sayıda maddeden oluşmakta olup, bireyin **etik tüketim**, statü kaygısı ve dini değerlere uygun tüketim gibi farklı alt boyutlardaki tutumlarını ölçmektedir.